

la dispoziția dezbaterii intelectuale par a fi enorme; studiul său vehiculează în plin context comunist idei și metode total străine de ideologia dominantă. Acțiunea, dincolo de a răspunde unei necesități sociale (complexitatea despre care am amintit mai sus), răspunde unei necesități de strategie politică: „Istoria nu trebuie judecată moral și ideologic simplist, ci înțeleasă prin plasarea ei în contextul social global. Într-un regim autoritar, care impunea cu mijloace represive propria sa ideologie, reprimând tentative alternative, sociologia, ca, de altfel, și alte discipline științifice, putea să supraviețuiască și să promoveze mesajul său onest și constructiv doar prezentându-se, în grade și forme diferite, ca fiind compatibilă cu ideologia dominantă”.

Importanța acestei cărți stă și în faptul că duce la relansarea disciplinelor umaniste ca sociologia și antropologia, discipline negate în timpul comunismului deoarece erau considerate burgheze și incompatibile cu materialismul istoric și dialectic, dar care nu erau nici măcar în atenția forțelor de opoziție, fie în timpul regimului, fie după căderea comunismului. După părerea noastră, explicația stă în faptul că într-un regim autoritar, chiar excesiv de autoritar, opoziția este împinsă să-și asume un caracter specific „etic”, mai ales în ceea ce privește „a acționa” din punct de vedere uman și social și „a nu cugeta” asupra aspectelor sociologice și antropologice care fac posibilă existența unui determinat regim, dar și pentru faptul că prin așezarea în optica „comprehensiunii” se riscă justificarea realităților autoritare și a dictaturilor.

Onofrio Cerbone

Miklós Bakk și József Benedek (coord.), *Politici regionale în România*, Editura Polirom, Iași, 2010, 173 p.

Volumul *Politici regionale în România*, coordonat de Miklós Bakk și József Benedek, abordează teme de maxim interes atât pentru specialiștii interesați de tematica dezvoltării și a planningului teritorial, cât și pentru publicul larg, reprezentând astfel o lucrare semnificativă în peisajul românesc, destul de sărac, al studiilor axate pe această zonă.

În contextul discuțiilor tot mai intense privind reorganizarea administrativă a României, subiecte precum descentralizarea și creșterea puterii de gestiune a autorităților locale sunt prezentate adesea ca reprezentând condițiile necesare asigurării premiselor de dezvoltare locală și regională. Pe de altă parte, curentul de opinie contrar unui asemenea proces subliniază că o creștere substanțială a autonomiei autorităților locale, în special pe dimensiunea financiară, ar duce la adâncirea decalajelor de dezvoltare înregistrate între unitățile administrativ-teritoriale, problemă ce, de altfel, constituie una din barierele importante pe care România trebuie să le depășească pentru a-și putea asigura o dezvoltare echilibrată. În contextul acestor dezbateri, lucrarea *Politici regionale în România* se prezintă ca o foarte bine argumentată introducere în tematica dezvoltării regionale, atât prin expunerile de ordin teoretic, cât și prin analizele, bazate pe date statistice, asupra caracteristicilor și diferențelor inter-regionale înregistrate în România.

Volumul este structurat în șase capitole, ce pot fi considerate tot atâtea studii tematice specializate. Colectivul de autori reunește specialiști ce vin din arii diferite. Regăsim, astfel, atât specialiști în științele politice, sociologi și antropologi, cât și economiști și geografi, ceea ce asigură o

deschidere teoretică amplă, concretizată prin amprenta de interdisciplinaritate prin care lucrarea este caracterizată. De altfel, aria științifică în care poate fi încadrată lucrarea este una încă cristalizată în totalitate, punându-se întrebarea dacă ”avem de a face cu mai multe extensii regionaliste ale câtorva științe clasice sau dacă suntem martorii unei evoluții spre o singură ramură de știință cuprinzătoare a fenomenului regional” (p.12).

Primul capitol, redactat de Miklós Bakk și Cosmin Marin, reprezintă o introducere teoretică în procesele de *construcție regională* înregistrate în Europa în special în ultimele decenii, prezentând atât premisele, cât și diferitele forme de organizare regională întâlnite. Cel mai adesea, accepțiunile pe care conceptul de *regiune* le comportă fac trimitere la semnificația sa de *unitate politică și administrativ-teritorială* sau de *entitate economică*. Astfel, regiunea reprezintă „o construcție socială – creată prin practici și discursuri economice, politice, culturale și administrativ” (p. 17), constituind un produs al proceselor de instituționalizare a unor seturi de relații sociale, economice și politice într-un areal geografic delimitat.

Cel de al doilea capitol, elaborat de Márton Balogh și Daniel Pop, este axat în jurul conceptelor de *cooperare intercomunitară* și *gubernanță locală*, realizând analize pe baza experiențelor de acest tip ale autorităților publice locale din România. Cele mai des invocate forme de acest tip sunt *asociațiile de dezvoltare intercomunitară la nivelul regiunilor de dezvoltare*, *parteneriatele de cooperare intermunicipală*, *zonele metropolitane* sau *grupurile de acțiune locală (G.A.L)*, care desfășoară acțiuni în special în zona asigurării serviciilor și utilităților locale și derulării de proiecte de dezvoltare. Chiar sunt relativ nou apărute și răspund unor cerințe ce țin, într-o oarecare măsură, și de necesitatea de a accesa fondurile europene¹, aceste forme de asociere și cooperare inter-

comunitară capătă din ce în ce mai mult sens în contextul creșterii importanței factorilor locali și regionali în derularea proceselor de dezvoltare.

Réka Horváth și Jácint Juhász realizează o analiză asupra bugetelor locale și naționale și politicilor de profil prin care este definit gradul de centralizare fiscală a statelor membre OECD. Pe baza acestor informații se poate stabili o tipologie a gradului de descentralizare și de autonomie financiară a unităților administrativ teritoriale. Nu putem vorbi, în termeni normativi, despre superioritatea unui model față de un altul, ci mai degrabă despre adecvarea raportului dintre modalitățile de constituire a bugetelor naționale și locale la obiectivele propuse. Astfel, nivelul de descentralizare, inclusiv fiscală, adoptat de un stat trebuie să se afle în concordanță cu specificul și țintele sale de dezvoltare, observându-se din practica internațională că „în țările dezvoltate, descentralizarea se corelează pozitiv cu creșterea eficienței activităților, iar în țările aflate în curs de dezvoltare corelația este negativă” (p. 69). Faptul că România nu este prezentă în datele raportate de OECD, după cum semnaleză și autorii, reduce semnificativ atât transparența alocării de fonduri publice, cât și posibilitatea realizării de analize comparative între situația înregistrată în țara noastră și celelalte state membre ale Uniunii Europene.

Cel de al patrulea capitol surprinde aspecte relevante ale disparităților teritoriale înregistrate în România; pornește de la prezentarea principalelor teorii explicative întâlnite în literatura de specialitate, pentru ca ulterior să se concentreze pe ilustrarea, din perspectivă economică și socio-demografică, a principalelor diferențieri regionale înregistrate. Autorii, József Benedek și Ibolya Kurkó, subliniază faptul că unul dintre aspectele de maximă importanță în explicarea actualelor diferențieri regionale este reprezentat de evoluția istorică a acestor zone. În mod evident, explicarea

decalajelor de dezvoltare înregistrate între regiuni face trimitere la *teoria dependenței de cale* și la impactul avut de deciziile politice și economice din trecut. Zonele sau regiunile ce astăzi înregistrează un nivel mai ridicat de dezvoltare, au beneficiat, în decursul deceniilor trecute de investiții publice însemnate, sau, dacă mergem mai mult pe scara istorică, au înregistrat un proces de urbanizare mai accentuat, concomitent cu creșterea importanței sectorului non-agricol în economia locală. După 1989, zonele mai dezvoltate, cu un pronunțat caracter industrial au atras și cele mai multe investiții străine, ceea ce a condus la adâncirea decalajelor deja existente.

În capitolul cinci, Marius Cristea prezintă rolul aglomerațiilor urbane în geneza și dezvoltarea regiunilor, realizând o succintă introducere în tematica zonelor metropolitane, privite ca vector al dezvoltării regionale. „Impactul acestui fenomen se manifestă acut atât asupra orașelor, cât și asupra zonelor rurale, creând noi nevoi de transport, servicii de bază, recreere, comunicații și turism, a căror rezolvare implică o colaborare a factorilor importanți implicați în interfața urban-rural” (p. 142). Extinderea orașelor și transformarea zonelor periurbane în zone rezidențiale sau în centre de concentrare a investițiilor constituie o realitate din ce în ce mai pregnantă, care va genera transformări substanțiale ale coordonatelor vieții socio-economice la nivel local și regional.

Capitolul șase este dedicat analizei sectorului cultural din perspectivă regională. Astfel, pe baza datelor statistice oficiale și a cercetărilor proprii, colectivul de autori format de specialiști din cadrul Centrului de Consultanță și Cercetări în Domeniul Culturii explorează diferențierile înregistrate între cele opt regiuni de dezvoltare în ceea ce privește consumul cultural și infrastructura de profil. Și în acest caz, se înregistrează discrepanțe semnificative, regiunile cu grad ridicat de urbanizare și cele care reunesc centre urbane importante înregistrând un profil superior zonelor predominant rurale sau fără centre urbane importante.

Pe baza acestora, putem concluziona faptul că volumul coordonat de Miklós Bakk și József Benedek oferă o baza informativă solidă, fiind în același timp, prin analizele pe care le include, un instrument util pentru toți cei interesați de tema dezvoltării regionale și de coordonatele pe care acest proces le înregistrează în România, în sens restrâns, și în spațiul european, în sens larg.

Flavius Mihalache

Notă:

Prin Programul Operațional Regional 2007-2013, României i-au fost alocate 4,3 miliarde de euro pentru programe de dezvoltare locală și regională, pe șase axe prioritare (<http://www.mdrt.ro/dezvoltare-regionala/programul-operational-regional-2007-2013>).